

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. lapkričio 16 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Intelektinė ir pramoninė nuosavybė — Direktyva 2001/29/EB — Autorių teisės ir gretutinės teisės — 2 ir 3 straipsniai — Atgaminimo teisė ir teisė viešai paskelbti — Apimtis — „Neplatinamos“ knygos, kurios nėra arba nebėra skelbiamos — Nacionalinės teisės aktai, kuriais kolektyvinio teisių administravimo asociacijai pavedama įgyvendinti teisę skaitmenine forma naudoti neplatinamas knygas siekiant komercinių tikslų — Teisinė autorių sutikimo prezumpcija — Mechanizmo, užtikrinančio veiksmingą ir individualų autorių informavimą, nebuvimas“

Byloje C-301/15

dėl *Conseil d'État* (Prancūzija) 2015 m. gegužės 6 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. birželio 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Marc Soulier,

Sara Döke

prieš

Premier ministre,

Ministre de la Culture et de la Communication,

dalyvaujant

Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA),

Joëlle Wintrebert ir kt.,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai M. Vilaras, J. Malenovský (pranešėjas), M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. gegužės 11 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: prancūzų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M. Soulier ir S. Doke, atstovaujamų advokato F. Macrez,
- *Société française des intérêts des auteurs de l'écrit* (SOFIA), atstovaujamos advokatų C. Caron ir C. Fouquet,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir D. Segoin,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, D. Hadroušek ir S. Šindelková,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze, M. Hellmann ir D. Kuon,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Drwięcki ir M. Nowak,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Hottiaux, J. Samnadda ir T. Scharf,

susipažinęs su 2016 m. liepos 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230, klaidų ištaisymas OL L 314, 2008, p. 16) 2 ir 5 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Marc Soulier ir Sara Doke ginčą su *Premier ministre* (Ministras Pirmininkas) ir *ministre de la Culture et de la Communication* (kultūros ir komunikacijų ministras) dėl 2013 m. vasario 27 d. *décret no 2013-182, du 27 février 2013, portant application des articles L.134-1 à L.134-9 du code de la propriété intellectuelle et relatif à l'exploitation numérique des livres indisponibles du XXème siècle* (Dekretas Nr. 2013-182 dėl Intelektinės nuosavybės kodekso L.134-1–L.134-9 straipsnių įgyvendinimo ir XX a. neplatinamų knygų naudojimo skaitmenine forma) teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

Berno konvencija

- 3 Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas), pataisytos 1979 m. rugsėjo 28 d. (toliau – Berno konvencija), 2 straipsnio 1 ir 6 dalyse numatyta:

„1. Sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima kiekvieną literatūros, mokslo ir meno kūrinį, koks bebūtų jo išraiškos būdas ar forma: knygas, <...>

<...>

6. Šiame straipsnyje paminėti kūriniai saugomi visose Sąjungos šalyse. Ši apsauga vykdoma autoriaus ir jo teisių perėmėjų naudai.“

4 Berno konvencijos 3 straipsnio 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Šioje Konvencijoje numatyta apsauga taikoma:

a) tiek paskelbtų, tiek nepaskelbtų kūrinių autoriams, kurie yra vienos iš Sąjungos šalių piliečiai;

<...>

3. Sąvoka „paskelbti kūriniai“ reiškia autoriaus sutikimu paskelbtus kūrinius, koks bebūtų egzempliorių gamybos būdas, su sąlyga, kad turimas tų egzempliorių kiekis galėtų patenkinti pagrįstus visuomenės poreikius atsižvelgiant į kūrinio pobūdį. <...>“

5 Šios konvencijos 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Sąjungos šalyse, išskyrus kūrinio kilmės šalį, šios Konvencijos saugomų kūrinių autoriai naudojami tomis teisėmis, kurias tų šalių atitinkami įstatymai jų piliečiams suteikia dabar ar suteiks ateityje, taip pat tomis teisėmis, kurias specialiai suteikia ši Konvencija.

2. Naudojimuisi šiomis teisėmis ir jų įgyvendinimui negalioja jokie formalumai; toks naudojimas ir įgyvendinimas egzistuoja nepaisant to, ar kilmės šalyje yra kūrinio apsauga. Dėl to, nepaisant šios Konvencijos nuostatų, apsaugos ir teisinės gynybos būdus, kuriais autoriams leidžiama saugoti savo teises, reguliuoja tik tos šalies, kurioje tokios apsaugos reikalaujama, įstatymai.“

6 Šios konvencijos 9 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šios Konvencijos saugomų literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti atgaminti šiuos kūrinius bet kokia forma ar būdu.“

7 Šios konvencijos 11bis straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti:

<...>

2. viešai skelbti visuomenei eteryje jau transliuotus kūrinius laidais ar belaidžiu būdu, kai tai daro kita nepradinė organizacija;

<...>“

PINO autorių teisių sutartis

8 Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija (PINO) 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje priėmė PINO autorių teisių sutartį (toliau – PINO autorių teisių sutartis). Ši sutartis Europos bendrijos vardu buvo patvirtinta 2000 m. kovo 16 d. Tarybos sprendimu 2000/278/EB (OL L 89, 2000, p. 6; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 208).

9 PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio „Ryšys su Berno konvencija“ 4 dalyje numatyta:

„Susitariančiosios Šalys įsipareigoja laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių ir jos Priedo reikalavimų.“

Sąjungos teisė

10 Direktyvos 2001/29 9, 15 ir 32 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(9) Kiekvienas autorių teisių ir gretutinių teisių derinimas turi būti grindžiamas aukšto lygio apsauga, nes tokios teisės yra labai svarbios intelektinei kūrybai. Jų apsauga padeda užtikrinti kūrybingumo palaikymą ir plėtojimą autorių, atlikėjų, prodiuserių, vartotojų, kultūros, pramonės ir apskritai visuomenės labui. Dėl to intelektinė nuosavybė yra pripažinta sudedamąja nuosavybės dalimi.

<...>

(15) 1996 m. gruodį Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO, angl. WIPO) iniciatyva surengtoje diplomatinėje konferencijoje buvo priimtos dvi naujos tarptautinės sutartys – PINO autorių teisių sutartis ir PINO atlikimų ir fonogramų sutartis, skirtos atitinkamai autorių teisių apsaugai ir atlikėjų bei fonogramų gamintojų apsaugai. Šios tarptautinės sutartys gerokai modernizuoja tarptautinę autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, ypač atsižvelgiant į vadinamąjį skaitmeninį sąrašą, ir patobulina kovos su piratavimu priemones pasauliniu mastu. [Europos Sąjunga] ir dauguma valstybių narių jau pasirašė šias tarptautines sutartis ir imamas priemonių, kad [Sąjunga] ir valstybės narės jas ratifikuotų. Šia direktyva taip pat siekiama įgyvendinti kai kuriuos naujus tarptautinius įsipareigojimus.

<...>

(32) Ši direktyva nustato išsamų atgaminimo teisės ir viešo paskelbimo teisės išimčių ir apribojimų sąrašą. Kai kurios išimtys arba apribojimai prireikus taikomi tik atgaminimo teisei. Šiame sąraše deramai atsižvelgiama į skirtingas valstybių narių teisės tradicijas ir kartu siekiama užtikrinti veikiančią vidaus rinką. Valstybės narės turėtų laikytis nuoseklaus šių išimčių ir apribojimų taikymo, kuris bus įvertintas ateityje apžvelgiant įstatymų įgyvendinimą.“

11 Direktyvos 2001/29 2 straipsnyje „Atgaminimo teisė“ nustatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

a) autoriams – savo kūrinius;

<...>“

12 Šios direktyvos 3 straipsnio „Teisė viešai paskelbti kūrinius ir teisė kitus [saugomus] objektus padaryti viešai prieinamus“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet kokį savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais [prieinamų] tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.“

13 Visų pirma šios direktyvos 5 straipsnio „Išimtys ir apribojimai“ 2 ir 3 dalyse nustatyta, kad šiame straipsnyje išvardytais atvejais valstybės narės turi teisę numatyti įvairias šios direktyvos 2 ir 3 straipsniuose numatytas atgaminimo teisės ir teisės viešai paskelbti kūrinius išimtis ir apribojimus.

Prancūzijos teisė

- 14 2012 m. kovo 1 d. *loi no 2012- 287, du 1er mars 2012, relative à l'exploitation numérique des livres indisponibles du XXème siècle* (Įstatymas Nr. 2012-287 dėl neplatinamų XX a. knygų naudojimo skaitmenine forma) (2012 m. kovo 2 d. JORF p. 3986) buvo papildyta Intelektinės nuosavybės kodekso pirmos dalies I knygos III antraštinė dalis, susijusi su „naudojimusi [autorių] teisėmis“, IV skyriumi „Specialiosios nuostatos, susijusios su neplatinamų knygų naudojimu skaitmenine forma“, kuriame buvo įtvirtinti šio kodekso L. 134-1–L. 134-9 straipsniai. Kai kurie iš šių straipsnių vėliau buvo iš dalies pakeisti arba panaikinti 2015 m. vasario 20 d. *loi no 2015- 195, du 20 février 2015, portant diverses dispositions d'adaptation au droit de l'Union européenne dans les domaines de la propriété littéraire et artistique et du patrimoine culturel* (Įstatymas Nr. 2015-195 dėl įvairių pritaikymo prie Europos Sąjungos teisės nuostatų literatūros ir meno kūrinių nuosavybės ir kultūrinio paveldo srityse) (2015 m. vasario 22 d. JORF p. 3294).
- 15 Intelektinės nuosavybės kodekso L. 134-1–L. 134-9 straipsniai minėtais dviem įstatymais suformuluoti taip:

„L. 134-1 straipsnis

Pagal šį skyrių neplatinama knyga – tai Prancūzijoje iki 2001 m. sausio 1 d. išleista knyga, kurios leidėjas daugiau nebeplatina siekdamas parduoti ir kuri dabar nėra leidžiama nei spausdinta, nei skaitmenine forma.

L. 134-2 straipsnis

Sukuriami vieša duomenų bazė, kuria laisvai ir nemokamai leidžia naudotis Viešo skelbimo internetu tarnyba, registruojanti neplatinamas knygas. *Bibliothèque nationale de France* (Prancūzijos nacionalinė biblioteka) užtikrina, kad ši duomenų bazė būtų sukurta, atnaujinama ir kad joje būtų įrašyti L. 134-4, L. 134-5 ir L. 134-6 straipsniuose nurodyti duomenys.

<...>

L. 134-3 straipsnis

I. Jeigu knyga yra įtraukta į L. 134-2 straipsnyje numatytą duomenų bazę ilgiau nei šešis mėnesius, teisė leisti ją atgaminti ir pateikti skaitmenine forma įgyvendina autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacija, kuriai taikoma šios dalies III knygos II antraštinė dalis ir kurią šiuo tikslu patvirtino už kultūrą atsakingas ministras.

Išskyrus L. 134-5 straipsnio trečioje pastraipoje numatytus atvejus, atgaminti ir pateikti knygą skaitmenine forma už atlygį neišimtinu pagrindu leidžiama ribotą penkerių metų laikotarpį, kuris gali būti pratęstas.

II. Patvirtintos asociacijos turi teisę kreiptis į teismą siekdamas apginti teises, už kurias jos yra atsakingos.

III. I antraštinėje dalyje numatytas patvirtinimas suteikiamas atsižvelgiant į:

<...>

2) lygų atstovavimą autoriams ir leidėjams tarp savo narių ir valdymo organuose;

<...>

- 5) gautų sumų paskirstymą teisių perėmėjams reglamentuojančių taisyklių teisingą pobūdį, nesvarbu, ar šie teisių perėmėjai yra leidybos sutarties šalis. Knygos autoriaus (-ių) gauta suma negali būti mažesnė už leidėjo gautas sumas;
- 6) įrodinėjimo priemones, kurias asociacija siūlo pasitelkti siekiant nustatyti teisių turėtojų tapatybę ir juos surasti, kad būtų paskirstytos gautos sumos;

<...>

L. 134-4 straipsnis

I. Neplatinamos knygos autorius arba leidėjas, turintis teisę atgaminti šią knygą spausdinta forma, gali prieštarauti, kad patvirtinta autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacija pasinaudotų L. 134-3 straipsnio I dalies pirmoje pastraipoje nurodyta teise duoti leidimą. Šis prieštaravimas raštu pateikiamas L. 134-2 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodytai asociacijai ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo atitinkamos knygos ištraukimo į toje pat pastraipoje nurodytą duomenų bazę.

<...>

L. 134-5 straipsnis

Jeigu pasibaigus L. 134-4 straipsnio I dalyje numatytam terminui autorius arba leidėjas nepateikia prieštaravimo, autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacija siūlo leisti atgaminti ir pateikti neplatinamą knygą skaitmenine forma leidėjui, turinčiam teisę atgaminti šią knygą spausdinta forma.

<...>

Pirmoje pastraipoje nurodytą naudojimo leidimą išimtinu pagrindu dešimties metų laikotarpiui, kuris gali būti implicitiškai pratęstas, išduoda autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacija.

<...>

Jeigu nėra sutinkama su šio straipsnio pirmoje pastraipoje nurodytu pasiūlymu <...>, autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacija leidžia atgaminti ir pateikti knygą skaitmenine forma L. 134-3 straipsnio I dalies antroje pastraipoje numatytais sąlygomis.

<...>

L. 134-6 straipsnis

Autorius ir leidėjas, turintys teisę atgaminti neplatinamą knygą spausdinta forma, bet kada kartu praneša L. 134-3 straipsnyje nurodytai autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijai apie savo sprendimą atšaukti teisę leisti atgaminti ir pateikti minėtą knygą skaitmenine forma.

Neplatinamos knygos autorius gali bet kada nuspręsti atšaukti L. 134-3 straipsnyje nurodytos autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijos teisę leisti atgaminti ir pateikti knygą skaitmenine forma, jeigu jis pateikia įrodymus, kad yra vienintelis L. 134-3 straipsnyje apibrėžtų teisių turėtojas. Jis praneša apie šį sprendimą minėtai asociacijai.

<...>

L. 134-7 straipsnis

Šio skyriaus taikymo tvarka, visų pirma galimybės naudotis L. 134-2 straipsnyje nurodyta duomenų baze tvarka, surinktų duomenų pobūdis ir forma bei tinkamiausios viešinimo priemonės siekiant užtikrinti geriausią teisių perėmėjų informavimą ir L. 134-3 straipsnyje numatyto autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijų patvirtinimo ir šio patvirtinimo atšaukimo sąlygos patikslinamos *Conseil d'État* dekretu.

L. 134-9 straipsnis

Nukrypstant nuo L. 321-9 straipsnio pirmų trijų pastraipų nuostatų, L. 134-3 straipsnyje nurodytos patvirtintos asociacijos paramos kūrybai priemonėms, literatūros kūrinių autorių mokymo priemonėms ir bibliotekų įgyvendinamoms visuomenės skatinimo skaityti priemonėms naudoja sumas, kurios surinktos už neplatinamų knygų naudojimą ir kurios negalėjo būti paskirstytos, nes negalėjo būti nustatyta asmenų, kuriems jos skirtos, tapatybė arba jie negalėjo būti surasti prieš baigiantis L. 321-1 straipsnio paskutinėje pastraipoje numatytam terminui.

<...>“

- 16 Intelektinės nuosavybės kodekso L. 134-1–L. 134-9 straipsnių įgyvendinimo tvarka vėliau pagal šio kodekso L. 134-7 straipsnį patikslinta Dekrete Nr. 2013-182, kuriuo šiame kodekse įtvirtintas, be kita ko, R. 134-11 straipsnis, kuriame numatyta:

„L. 134-7 straipsnyje numatytos viešinimo priemonės apima už kultūrą atsakingos ministerijos iniciatyva kartu su autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijomis ir profesionalių knygų sektoriuje veikiančiomis organizacijomis vykdomą informavimo kampaniją.

Ši kampanija apima priemonės pristatymą internetiniame viešo paskelbimo puslapyje, reklamos internete veiksmus, reklaminės informacijos skelbimą nacionalinėje spaudoje ir reklamjuosčių platinimą informacinėse interneto svetainėse.

Ši kampanija prasideda R. 134-1 straipsnio pirmoje pastraipoje numatytą dieną ir tęsiasi šešis mėnesius.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 17 Pagal Intelektinės nuosavybės kodeksą „neplatinama knyga“ – tai Prancūzijoje iki 2001 m. sausio 1 d. išleista knyga, kuri daugiau nebeplatinama siekiant parduoti ir nėra leidžiama nei spausdinta, nei skaitmenine forma. Šio kodekso L. 134-1–L.134-9 straipsniuose įtvirtinta priemonė, kuria siekiama, kad, reglamentavus šių knygų komercinį naudojimą skaitmenine forma, jos vėl taptų prieinamos. Dekrete Nr. 2013-182 patikslinta šių nuostatų taikymo tvarka.
- 18 2013 m. gegužės 2 d. įregistruotu skundu M. Soulier ir S. Doke, du literatūros kūrinių autoriai, paprašė *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) panaikinti Dekretą Nr. 2013-182.
- 19 Grįsdami savo reikalavimus, jie, be kita ko, teigia, kad Intelektinės nuosavybės kodekso L. 134-1–L. 134-9 straipsniuose nustatyta Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte numatytos išimtinės atgaminimo teisės išimtis ar apribojimas ir kad šios išimties ar apribojimo nėra jos 5 straipsnyje pateiktame išsamiaame sąrašė.
- 20 *Syndicat des écrivains de langue française* (Prancūzijos rašytojų profesinė sąjunga, SELF), *Association Autour des auteurs* (Autorių asociacija) ir 35 fiziniai asmenys vėliau įstojo į bylą palaikyti M. Soulier ir S. Doke reikalavimų.

- 21 Savo atitinkamuose atsiliepimuose į skundą tiek *Premier ministre*, tiek *ministre de la Culture et de la Communication* prašė atimesti šiuos reikalavimus.
- 22 Vėliau SOFIA įstojo į bylą ir taip pat paprašė atimesti minėtus reikalavimus. SOFIA teigia esanti asociacija, vienijanti pariteto pagrindais autorius ir leidėjus ir rašytinių kūrinių srityje atsakinga už teisės leisti atgaminti ir pateikti neplatinamas knygas skaitmenine forma, viešosios panaudos teisės ir atlygio už skaitmeninį kopijavimą asmeniniam naudojimui administravimą.
- 23 Atmetęs visus M. Soulier ir S. Doke pagrindus, grindžiamus kitais teisiniais pagrindais nei Direktyvos 2001/29 2 ir 5 straipsniai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pradėjo nagrinėti su šiais straipsniais susijusius pagrindus, darydamas prielaidą, kad sprendimas dėl šios ginčo dalies priklauso nuo to, kaip turi būti aiškinami minėti straipsniai.
- 24 Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal Direktyvos 2001/29 [2 ir 5 straipsnius] draudžiamas toks reglamentavimas, kaip [įtvirtintas Intelektinės nuosavybės kodekso L.134-1–134-9 straipsniuose], kuriuo patvirtintoms autorių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijoms patikima įgyvendinti teisę leisti atgaminti ir pateikti „neplatinamas knygas“ skaitmenine forma, kartu leidžiant šių knygų autoriams arba jų teisių perėmėjams prieštarauti dėl šio įgyvendinimo arba jį nutraukti minėtose nuostatose apibrėžtomis sąlygomis?“

Dėl prejudicinio klausimo

Pirminės pastabos

- 25 Viena vertus, akivaizdu, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos susijusios ne tik su teise leisti atgaminti neplatinamas knygas skaitmenine forma, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, bet ir su teise leisti šia forma jas pateikti ir kad toks pateikimas yra „viešas paskelbimas“, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalį.
- 26 Kita vertus, šiems teisės aktams netaikomos jokios išimtys ir apribojimai, kuriuos, remdamosi Direktyvos 2001/29 5 straipsniu, valstybės narės gali taikyti šios direktyvos 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 dalyje numatytoms teisėms atgaminti ir viešai paskelbti. Tačiau, kaip matyti iš šios direktyvos 32 konstatuojamosios dalies, joje leidžiamas išimčių ir apribojimų sąrašas yra išsamus.
- 27 Vadinasi, Direktyvos 2001/29 5 straipsnis sprendžiant pagrindinę bylą neturi reikšmės.
- 28 Šiomis aplinkybėmis reikia manyti, kad pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktas ir 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinės teisės nuostatomis, kaip antai nagrinėjamomis pagrindinėje byloje, patikėti patvirtintoms autorių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijoms įgyvendinti teisę leisti atgaminti ir viešai paskelbti „neplatinamas knygas“ skaitmenine forma, kartu leidžiant šių knygų autoriams arba jų teisių perėmėjams prieštarauti dėl šio įgyvendinimo arba jį nutraukti minėtose nuostatose apibrėžtomis sąlygomis.

Teisingumo Teismo atsakymas

- 29 Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 dalyje atitinkamai numatyta, kad valstybės narės suteikia autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai atgaminti savo kūrinius, kad ir kokios būtų atgaminimo priemonės ar forma, ir išimtinę teisę leisti ar uždrausti viešai skelbti savo kūrinius.
- 30 Šiuo klausimu pirmiausia reikia nurodyti, kad šiomis nuostatomis autoriams suteikiama apsauga turi būti aiškinama plačiai (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 43 punktas ir 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, 96 punktas).
- 31 Todėl ši apsauga turi būti aiškinama, be kita ko, taip, kad ji nėra apribota Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 punkte garantuojamų teisių turėjimo, bet apima ir naudojimąsi šiomis teisėmis.
- 32 Toks aiškinimas patvirtinamas Berno konvencijoje, kurios 1–21 straipsnių turi laikytis Sąjunga pagal PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio 4 dalį, prie kurios yra prisijungusi Sąjunga ir kuri įgyvendinama, be kita ko, Direktyva 2001/29, kaip numatyta jos 15 konstatuojamojoje dalyje. Iš tiesų pagal šios konvencijos 5 straipsnio 2 dalį jos garantuojama apsauga autoriams apima tiek turėjimą, tiek naudojimąsi jos 9 straipsnio 1 dalyje ir 11bis straipsnio 1 dalyje įtvirtintomis atgaminimo ir viešo paskelbimo teisėmis, kurios atitinka saugomas Direktyva 2001/29.
- 33 Be to, reikia pabrėžti, kad Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 dalyje garantuojamos autorių teisės yra prevencinio pobūdžio, t. y. autorių teisių turėtojas turi duoti sutikimą trečiajam asmeniui atgaminti arba paskelbti viešai kiekvieną kūrinių (dėl atgaminimo teisės žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 57 ir 74 punktus ir 2011 m. spalio 4 d. Sprendimo *Football Association Premier League ir kt.*, C-403/08 ir C-429/08, EU:C:2011:631, 162 punktą, o dėl viešo paskelbimo teisės žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *SCF Consorzio Fonografici*, C-135/10, EU:C:2012:140, 75 punktą ir 2014 m. vasario 13 d. Sprendimo *Svensson ir kt.*, C-466/12, EU:C:2014:76, 15 punktą).
- 34 Vadinasi, nepažeidžiant Direktyvos 2001/29 5 straipsnyje išsamiai numatytų išimčių ir apribojimų, bet koks kūrinio naudojimas, kurį atlieka trečiasis asmuo neturėdamas tokio išankstinio sutikimo, turi būti laikomas šio kūrinio autorių teisių pažeidimu (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, 24 ir 25 punktus).
- 35 Tačiau Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 dalyje nepatikslinta, kaip turi būti išreikštas išankstinis autoriaus sutikimas, todėl šių nuostatų negalima aiškinti kaip nustatančių, kad toks sutikimas turi būti būtinai aiškiai išreikštas. Priešingai, reikia manyti, kad pagal minėtas nuostatas taip pat leidžiama jį išreikšti implicitiškai.
- 36 Byloje, kurioje Teisingumo Teismui buvo pateiktas klausimas dėl „naujos visuomenės“ sąvokos, jis nusprendė, jog situacijoje, kai autorius iš anksto aiškiai ir be išlygų sutiko, kad jo straipsniai būtų paskelbti leidėjo interneto svetainėje, beje, netaikant techninių priemonių, ribojančių prieigą prie šių kūrinių iš kitų interneto svetainių, iš esmės gali būti laikoma, kad šis autorius leido paskelbti minėtus kūrinius visiems interneto naudotojams (šiuo klausimu žr. 2014 m. vasario 13 d. Sprendimo *Svensson ir kt.*, C-466/12, EU:C:2014:76, 25–28 ir 31 punktus).
- 37 Vis dėlto aukšto lygio autorių apsaugos tikslas, į kurį teikiama nuoroda Direktyvos 2001/29 9 konstatuojamojoje dalyje, reiškia, kad sąlygos, kuriomis galima leisti implicitinį sutikimą, turi būti griežtai apibrėžtos, kad pats išankstinio autoriaus sutikimo principas neprarastų prasmės.

- 38 Visų pirma bet kuris autorius turi būti veiksmingai informuojamas apie tai, kad trečiasis asmuo ketina naudoti jo kūrinį, ir apie priemones, kuriomis jis gali remtis norėdamas tai uždrausti.
- 39 Iš tiesų, kadangi iš anksto faktiškai neturėdamas informacijos apie šį būsimą naudojimą autorius negali pareikšti dėl jo savo pozicijos, todėl, prireikus jį uždrausti, implicitinis sutikimas šiuo klausimu yra paprasčiausiai hipotetinis.
- 40 Todėl nesant garantijų, užtikrinančių veiksmingą autorių informavimą apie ketinimus naudoti jų kūrinius ir apie priemones, kuriomis remdamiesi jie gali tai uždrausti, autoriai *de facto* negali patvirtinti kokios nors savo pozicijos dėl tokio naudojimo.
- 41 Kalbant apie nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, reikia nurodyti, kad pagal juos patvirtintai asociacijai patikima įgyvendinti teisę leisti skaitmenine forma naudoti neplatinamas knygas, leidžiant šių knygų autoriams prieš tai prieštarauti dėl tokio naudojimo per šešių mėnesių nuo knygų įrašymo į šiam tikslui sukurtą duomenų bazę laikotarpį.
- 42 Taigi tokiose teisės nuostatose įtvirtintos prieštaravimo teisės, suteiktos visiems teisių į atitinkamas knygas turėtojams, visų pirma autoriams, įgyvendinimas lemia draudimą naudoti šiuos kūrinius, o atitinkamo autoriaus neprieštaravimas per nustatytą terminą pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą ir 3 straipsnio 1 dalį gali būti prilygintas jo implicitiniam sutikimui dėl šio naudojimo.
- 43 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nematyti, kad minėtuose teisės aktuose įtvirtintas mechanizmas, užtikrinantis veiksmingą ir individualų autorių informavimą. Tad negalima atmesti galimybės, kad kai kurie suinteresuoti autoriai realiai neturi informacijos apie numatomą jų kūrinių naudojimą, todėl negali dėl jo išsakyti vienokios ar kitokios savo pozicijos. Šiomis aplinkybėmis vien tai, kad jie nepateikė prieštaravimų, negali būti prilyginta jų implicitiniam sutikimui dėl šio naudojimo.
- 44 Juo labiau, kad šie teisės aktai skirti knygoms, kurios, nors ir buvo anksčiau skelbtos ir parduodamos, šiuo metu nėra nei skelbiamos, nei parduodamos. Šiomis išskirtinėmis aplinkybėmis negalima pagrįstai preziumuoti, kad tai, kad šių „pamirštų“ knygų autoriai nepateikė prieštaravimų, reiškia, jog jie pritaria savo kūrinių „atgimimui“ juos naudojant prekyboje skaitmenine forma.
- 45 Pagal Direktyvą 2001/29, žinoma, nedraudžiama, kad tokiomis nacionalinės teisės nuostatomis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, būtų siekiama, pavyzdžiui, neplatinamas knygas naudoti skaitmenine forma dėl vartotojų ir apskritai visuomenės kultūrinių interesų. Tačiau šio tikslo siekimas ir šių interesų įgyvendinimas negali pateisinti leidžiančios nukrypti nuo šia direktyva užtikrinamos autorių apsaugos nuostatos, kurios Sąjungos teisės aktų leidėjas nenumatė.
- 46 Galiausiai reikia nurodyti, kad tokiomis teisės nuostatomis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, leidžiama visų pirma autoriams nutraukti komercinį savo kūrinių naudojimą skaitmenine forma arba imantis veiksmų kartu leidėjais, išleidusiais šiuos kūrinius spausdinta forma, arba vieniems, tačiau su sąlyga, kad pastaruoju atveju bus pateiktas įrodymas, kad tik jie turi teises į minėtus kūrinius.
- 47 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, pirma, dėl Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 dalyje numatytų atgaminimo ir viešo paskelbimo teisių išimtinio pobūdžio autoriai yra vieninteliai asmenys, kuriems pagal šią direktyvą iš pradžių suteikiama teisė naudoti savo kūrinius (šiuo klausimu žr. 2012 m. vasario 9 d. Sprendimo *Luksan*, C-277/10, EU:C:2012:65, 53 punktą).
- 48 Todėl, nors pagal Direktyvą 2001/29 valstybėms narėms nedraudžiama suteikti, be kita ko, tam tikrų teisių ar lengvatų tretiesiems asmenims, kaip antai leidėjams, tačiau taikoma sąlyga, kad šiomis teisėmis ir lengvatomis nebūtų pažeidžiamos teisės, kurias minėta direktyva suteikia išimtinai autoriams (šiuo klausimu žr. 2015 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, 47–49 punktus).

- 49 Todėl reikia manyti, kad kai kūrinio autorius, remdamasis teisės nuostatomis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nusprendžia užkirsti kelią ketinimui naudoti šį kūrinį skaitmenine forma, turi būti galimybių šią teisę įgyvendinti tam tikrais atvejais nepriklausomai nuo suderintos kitų asmenų nei tie, kuriems šis autorius davė išankstinį sutikimą dėl tokio naudojimo skaitmenine forma, valios, taigi nuo leidėjo, kuris, be kita ko, turi tik teises naudoti šį kūrinį spausdinta forma, pritarimo.
- 50 Antra, iš Berno konvencijos 5 straipsnio 2 dalies, kurios Sąjunga turi laikytis dėl šio sprendimo 32 punkte išdėstytų priežasčių, matyti, kad atgaminimo teisės ir viešo paskelbimo teisės, kurios pagal šią konvenciją suteikiamos autoriams ir kurios atitinka numatytas Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte ir 3 straipsnio 1 dalyje, turėjimui ir įgyvendinimui negali būti taikomi jokie formalumai.
- 51 Iš to, be kita ko, matyti, kad pagal tokias teisės nuostatas, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kūrinio autorius turi galėti nutraukti trečiojo asmens naudojimąsi jo turimomis šio kūrinio naudojimo skaitmenine forma teisėmis ir šitaip jam uždrausti bet kokią naudojimą tokia forma ateityje, o tam tikrais atvejais jis neturi iš anksto laikytis formalumo, pagal kurį reikalaujama įrodyti, kad kiti asmenys neturi kitų teisių į šį kūrinį, kaip antai teisių, susijusių su kūrinio naudojimu spausdinta forma.
- 52 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktas ir 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinės teisės nuostatomis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, patikėti patvirtintoms autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijoms įgyvendinti teisę leisti skaitmenine forma atgaminti ir pateikti vadinamąsias neplatinamas knygas, t. y. Prancūzijoje iki 2001 m. sausio 1 d. išleistas knygas, kurios nebeplatinamos siekiant parduoti ir kurios nebeleidžiamos nei spausdinta, nei skaitmenine forma, kartu leidžiant šių knygų autoriams arba jų teisių perėmėjams prieštarauti dėl šio įgyvendinimo arba jį nutraukti minėtose nuostatose apibrėžtomis sąlygomis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 53 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 straipsnio a punktas ir 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinės teisės nuostatomis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, patikėti patvirtintoms autorinių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijoms įgyvendinti teisę leisti skaitmenine forma atgaminti ir viešai paskelbti vadinamąsias neplatinamas knygas, t. y. Prancūzijoje iki 2001 m. sausio 1 d. išleistas knygas, kurios nebeplatinamos siekiant parduoti ir nebeleidžiamos nei spausdinta, nei skaitmenine forma, kartu leidžiant šių knygų autoriams arba jų teisių perėmėjams prieštarauti dėl šio įgyvendinimo arba jį nutraukti minėtose nuostatose apibrėžtomis sąlygomis.

Parašai.